

Utbildningsdepartementet

Gymnasie-och vuxenutbildningsenheten

Registrator

Drottninggatan 16

103 33 Stockholm

Synpunkter på departementspromemorian Validering med mervärde, (Ds 2016:24) från Industriarbetsgivarnas Kompetensråd (IAKR)

Inledning

IF Metall, GS Facket och Industriarbetsgivarna samverkar kring frågor som rör industrins kompetensförsörjning inom ramen för Industriarbetsgivarnas kompetensråd (IAKR) . Vi vill härmed utnyttja möjligheten att lämna gemensamma synpunkter på departementspromemorian Validering med mervärde (Ds 2016:24).

IAKR ser industrins kompetensförsörjning som en av de viktigaste framtidsfrågorna. För att industrin ska kunna konkurrera på en global marknad krävs medarbetare med hög kompetens. Hur kompetensen förvärvas är däremot inte väsentligt utan vi ser ett stort behov av att synliggöra, värdera, dokumentera och ge erkännande åt människors lärande och yrkeskunskaper. Vi menar att ett väl fungerande system för validering i flera avseenden skulle underlätta såväl matchningen på arbetsmarknaden som individens kompetensutveckling i arbetslivet.

Promemorian redovisar resultatet av det uppdrag departementsrådet Elin Landell fick 2014 och som handlar om att utreda överblickbara system för validering.

Nedan presenteras några övergripande kommentarer, följt av specifika synpunkter på några av utredningens förslag som bedöms som särskilt viktiga för Industriarbetsgivarnas kompetensråd. I detta svar kommenterar vi endast de delar av promemorian som vi bedömer har betydelse för industrins gemensamma arbete med att utveckla en fungerande branschvalidering. För övriga synpunkter hänvisas till LO och Svenskt Näringsliv mer generellt inriktade svar.

Övergripande kommentarer

Vikten av branschvalidering

IAKR anser att promemorian ger en bra beskrivning och har bra förslag kopplade till det reguljära, formella utbildningssystemet.

IAKR instämmer också i promemorians konstaterande att "Branschernas modeller för validering av yrkeskunskap utgör en viktig del i den nationella strukturen för validering" men menar att förutsättningarna för utveckling, etablering, förvaltning och nyttjande av branschvalidering skiljer sig påtagligt från validering inom de reguljära systemen.

För att synliggöra vilka värden som branschvalidering har potential att bidra med för arbetsgivare, anställda, individer i omställning och utbildning, Arbetsförmedling, omställningsaktörer och utbildningsanordnare krävs därför att dessa förutsättningar tydliggörs och analyseras.

Inom industrisektorn har vi tillsammans med våra företag under de senaste två åren arbetat med att få fram en valideringsmodell på industriell basnivå som ska kunna synliggöra kvalifikationer som behövs inom hela industrin, Industriteknik Bas. Ett intensivt arbete pågår dessutom för att ta fram påbyggnad för automationsoperatörer och den processinriktade industrin.

Tyvär saknar promemorian helt förslag på insatser och konsekvensanalys inom området branschvalidering. Ett nationellt sammanhängande system för erkännande av kvalifikationer och validering måste även omfatta branschvalidering och därmed de modeller för validering som utvecklats inom flera yrkesområden i näringslivet. Inspel med förslag till insatser för att stärka den branschvalidering som sker idag eller behöver utvecklas kommer därför att spelas in till Valideringsdelegationen och deras arbete med den nationella strategin för validering.

En väl fungerande branschvalidering är samhällsekonomiskt effektiv och lönsam då den kan underlätta för såväl integration som yrkesväxling på arbetsmarknaden. Inte minst för individer med kortare utbildningsbakgrund men med erfarenhet från arbetslivet är branschvalidering viktig. Exempelvis kan validering mot certifikat/intyg inom fungera utmärkt genom att den valideringen kan identifiera behov av mycket avgränsade yrkesutbildningsinsatser alternativt arbetsplatsförlagt lärande för att matchas mot eller synliggöra en specifik yrkesroll. Utan branschvalidering riskerar vägen till ett arbete för många utan formell utbildning bli onödigt lång och kostsam för samhälle och individ.

Definitionen av validering

IAKR menar att promemorian på ett positivt sätt den bidrar till att tydliggöra definitionen av validering. Den förtydligar dessutom rollfördelningen mellan myndigheter på ett bra sätt. Detta är viktiga förutsättningar för att validering ska få större genomslag än tidigare inom såväl utbildning som kompetensförsörjning samt att den kan ske på ett ändamålsenligt sätt.

Den nya definitionen kommer att innebära att delar av den kompetenskartläggning som sker idag och som inte leder fram till en kvalifikation, därmed inte kommer definieras som validering. IAKR tror att det vore bra om denna kartläggning istället skulle kunna resultera i ett kartläggningsutlåtande. Vi tror att folkbildningen har en viktig roll att spela inom detta område även i framtiden.

5 En enhetlig utgångspunkt och samordning med tydligare ansvar för validering

5.1 En gemensam uppfattning om vad valideringsbegreppet står för

I promemorian föreslås att Sverige ska använda den definition som EU rekommenderar. Den exakta definitionen är dock fortfarande något oklar i promemorian. Som IAKR uppfattar det ska validering betraktas "som hela den process som syftar till att ge deltagaren ett formellt intyg på sin tidigare förvärvade kompetens – en kvalifikation – och i vilket ingår att identifiera eventuella behov av kompletterande utbildning för att fullt ut nå upp till kvalifikationen". "Validering förklaras vara en process där ett behörigt organ bekräftar att en person har uppnått läranderesultat som mätts mot en relevant standard och som består av fyra etapper:

- identifiering, under ett samtal, av individens särskilda erfarenheter,
- dokumentation för att synliggöra individens erfarenheter,
- formell bedömning av dessa erfarenheter, samt
- certifiering av resultaten av bedömningen som kan leda till en full eller partiell kvalifikation".

Det är bra att validering omfattar helheten men samtidigt är det viktigt att t ex kartläggningdelen inte behöver bli alltför omfattande i de fall individen har tydlig erfarenhet, t ex när valideringen görs på en arbetsplats för de anställda. Detta då det är viktigt att branschvalidering sker kostnadseffektivt för ökad samhällsnytta.

5.2 Skolverkets, Universitets- och högskolerådets och Arbetsförmedlingens ansvar bör tydliggöras och samverkan öka

IAKR välkomnar ett förtydligande i ansvariga myndigheters; Skolverket, Universitets- och högskolerådet, och Arbetsförmedlingens, uppdrag för validering inom sina respektive områden. Däremot saknar promemorian förslag för hur samverkan mellan ansvariga myndigheter och branscher ska utformas. Det kan finnas behov av övergripande insamling och redovisning av statistik, analys och informationsinsatser om validering. Vidare menar vi att en löpande dialog mellan berörda myndigheter och branscher är nödvändig för valideringens legitimitet och kvalitetssäkring.

5.3 Myndigheten för yrkeshögskolan bör få motsvarande uppdrag i fråga om validering och samverkan

IAKR tillstyrker förslaget att ge Myndigheten för yrkeshögskolan i uppdrag att, 1) främja och samordna användningen och utvecklingen av validering inom sitt verksamhetsområde, 2) främja branschernas medverkan i valideringsarbetet, 3) stödja branscherna när det gäller kvalitetssäkring, utveckling av metoder, och information om validering och 4) samverka med berörda myndigheter på andra områden i syfte att skapa ett nationellt sammanhängande valideringssystem.

Myndigheten för yrkeshögskolan har spelat och spelar en viktig roll för arbetet med EQF/SeQF. SeQF spelar en avgörande roll för utvecklingen, kvalitetssäkringen och

transparensen i valideringsarbetet. IAKR vill därför betona Myndighetens för yrkeshögskolans roll för det fortsatta arbetet med validering mot yrkeskvalifikationer och den koppling till SEQF som vi ser behöver ske genom gemensamt språk och nomenklatur för kvalifikationer, läranderesultat och progression oavsett om kvalifikationen ska nivåbestämmas eller ej.

5.5 Myndigheter bör få i uppdrag att redovisa omfattning av validering

IAKR delar utredningens bedömning att myndigheter med eget eller övergripande ansvar för valideringsåtgärder eller behörighetsbedömningar bör få i uppdrag att redovisa omfattningen av validering. En förbättrad statistik och samlad uppföljning på området är nödvändigt för att skapa en överblick och fungera som underlag för hur arbetet med validering går.

6 Validering inom kommunal vuxenutbildning

6.2 Kartläggning ska vara ett delmoment i valideringsprocessen

IAKR tillstyrker förslaget om att kartläggning ska ingå som ett delmoment i en validering och att Skollagen blir tydlig med detta. Motsvarande förändring bör också införas i förordningen om arbetsmarknadspolitiska program.

6.4 Förhållandet mellan validering och provning ska bli tydligare

IAKR välkomnar också att det tydliggörs att en validering inom vuxenutbildningen alltid bör ske gentemot uppställda kriterier och krav i kurs- eller ämnesplaner för att betraktas som en validering. För att kurs- och ämnesplaner inom yrkesutbildningarna ska vara relevanta för arbetslivet är det av yttersta vikt att dessa ständigt utvecklas så att läranderesultaten motsvarar arbetslivets krav, vilka för många branscher återfinns i valideringsmodeller för olika yrkesroller. Därför är arbetet med utveckling av standarder för branschvalidering så viktig och där kan SEQF kan fylla en viktig funktion för hur läranderesultaten uttrycks för att öka förståelsen mellan skola och arbetsliv.

6.5 Det ska vara en skyldighet för huvudmännen att erbjuda validering

IAKR tillstyrker förslaget att huvudmännen inom vuxenutbildningen ska omfattas av samma skyldighet att erbjuda validering som gymnasieskolan.

7 Validering inom yrkeshögskolan

7.1.2 Behörighetskraven ska förtydligas

IAKR tillstyrker förslaget om att förtydliga behörighet och urval till en yrkeshögskoleutbildning. Vi tillstyrker även förslaget om att ta bort begränsningen i antalet som ska omfattas av 4 § som berör behörighet genom reell kompetens. Utgångspunkt bör vara att reell kompetens alltid ska prövas i likhet med formella meriter som behörighetsgrund. Myndigheten för yrkeshögskolan bör dessutom få i uppdrag att följa upp hur tillämpningen av reell kompetens vid provning av behörighet och tillgodoräknande fungerar i praktiken.

7.1.3 Ett tydligare ansvar att pröva reell kompetens för tillgodoräknande inom yrkeshögskolan

IAKR tillstyrker förslaget om att förtydliga utbildningsanordnarens skyldighet att på begäran av en studerande pröva om han eller hon har sådana kunskaper, färdigheter och kompetenser som har förvärvats i utbildning, yrkesverksamhet eller på annat sätt som kan godtas för tillgodoräknande vid yrkeshögskolestudier. I dagsläget anser vi att validering alltför sällan genomförs inom yrkeshögskolan. De skäl som förts fram till oss rör bland annat att utbildningsanordnaren saknar medel för genomförande av validering och dessutom kan förlora medel om den studerande genom validering kan visa sig inte behöva delta i hela utbildningen. För den studerande kan det innebära att studielån/bidrag påverkas. Inom den gymnasiala vuxenutbildningen finns möjlighet att erbjuda en s.k. orienteringskurs vilken kan överbrygga en del av ovan nämnda problem.

IAKR föreslår därför att yrkeshögskolan ges möjlighet att erbjuda s.k. orienteringskurs för att underlätta validering. I kapitel 5.3 görs bedömningen att branschernas utveckling av valideringsmodeller bör stödjas och främjas i Myndigheten för yrkeshögskolan arbete, bland annat genom uppdraget att ta fram en standard för branschvalidering av yrkeskompetens.

Avgörande är att i en nationellt sammanhållen kontext arbeta fram bedömningar och förslag vad det gäller kritiska frågor som är kopplade till branschvalideringens huvudmannaskap och förvalterskap, ekonomiska förutsättningar för utveckling och etablering av kvalitetssäkrade branschmodeller, samordning och koordination för överförbarhet mellan olika branschers kvalifikationer och kompetenskrav samt incitamentsstrukturer för ökat nyttjande av branschvalidering för strategisk kompetensförsörjning i företag och hur nyttjandegraden inom Arbetsförmedlingens uppdrag avseende matchning kan öka.

IAKR ser med tillförsikt fram emot att Valideringsdelegationen 2015-2019 i sitt fortsatta arbete och uppdrag tar tillvara på möjligheten att med utgångspunkt från Ds 2016:24 komplettera beskrivningar, analys samt bedömningar avseende stödjande insatser avseende utveckling av branschvalidering. Vi vill därför i detta sammanhang passa på att framföra följande inspel till valideringsdelegationens arbete;

- **Behov av insatser för kvalitetssäkring för ökad tydlighet och legitimitet**
Det behöver finnas medel för kvalitetssäkring av befintliga valideringsmodeller inom ramen för det pågående standardiseringsarbetet inom Myndigheten för yrkeshögskolan. En tänkbar finansieringsstruktur skulle kunna vara att kanaliserade medel från Europeiska socialfonden via Myndigheten för yrkeshögskolan som branscherna kan söka från.
- **Behov av utvecklingsmedel för anpassning till SeQF**
Det finns ett behov av utvecklingsmedel för att anpassa befintliga valideringsmodeller enligt SeQF. Det behövs också utvecklingsmedel för att identifiera behov av modeller för nya yrkeskompetenser och yrkesroller. Detta skulle förslagsvis kunna ske via Myndigheten för yrkeshögskolan.
- **Finansiering och ansvarsfördelning vid genomförande av validering behöver vara tydlig**
Individer kan kvalificera sig för en branschvalidering på olika sätt. Vem som finansierar en branschvalidering varierar därför beroende på om individen exempelvis är arbetssökande eller anställd i ett företag. Det bör dock tydligt framgå för såväl individ och företag som för ansvarig myndighet och ansvarig bransch vem som har det övergripande ansvaret för processen i en validering.
- **Det behövs finansiering för kompletterande utbildningsinsatser för bättre matchning**

I det fall en branschvalidering identifierat behov av kompletterande utbildningsinsatser behöver det finnas finansiering för sådant.

- **Behov av information och marknadsföring för ökad kunskap om branschvalidering**
Promemorian berör behovet av informationsinsatser för ökad kunskap om validering. Här vill Industriarbetsgivarnas kompetensråd understryka behovet att sprida information och marknadsföra valideringsmodeller som finns hos branscher nationellt. Det behöver därför finnas medel för informationsinsatser om branschvalidering riktat till såväl myndigheter och kommuner som till de målgrupper som valideringsmodeller riktar sig till.

För Industriarbetsgivarnas Kompetensråd

Stockholm den 2 november 2016

Fredrik Gunnarsson

Tommy Thunberg-Bertolone

Krister Rosén

Industriarbetsgivarna

IF Metall

GS Facket